

ParENTrepreneurs

parENTrepreneurs viitekehys

Vastuupartneri: Bantani Education

Projektinnumero: 2019-1-NL01-KA204-060263

Vastuuvapauslauseke: "Tämä asiakirja on laadittu Euroopan komission tuella, mutta se edustaa ainoastaan asiakirjan tekijöiden näkemyksiä eikä komissio ole vastuussa siinä olevien tietojen käyttämisestä."

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Versiohistoria

Versio #	Päivämäärä	Tekijä	Peruste
1	06.04.2020	Rebecca Weicht	Ensimmäinen versio, sisältää partnereiden kommentit
2	04.05.2020	Rebecca Weicht	Lopullinen versio

Tekijä: Rebecca Weicht, Bantani Education

Kommentaattorit: ParEntrepreneurs -projektin partnerit

Sisällysluettelo

Esipuhe	4
1. Johdanto	5
2. ParENTrepreneurs -projektin taustaa	8
3. Metodologia – ParENTrepreneurs viitekehyksen kehittäminen	11
4. ParENTrepreneurs viitekehys	12
5. ParENTrepreneurs viitekehyksen käyttäminen.....	27
6. Lähteet.....	28
7. Sanasto	29

Esipuhe

Tässä raportissa esitellään ParENTrepreneurs viitekehys, joka määrittelee, millaista osaamista vanhemmat tarvitsevat tukeakseen lastaan yrittäjämäisten taitojen oppimisessa. Viitekehys on kehitetty osana Erasmus+ -ohjelmaan kuuluvaa ParENTrepreneurs -projektia. Raportissa kuvataan viitekehysten taustalla vaikuttavia tavoitteita sekä vanhempien yrittäjämäisiä kasvatustaitoja neljällä osaamistasolla ja eri-ikäisten lasten kehitysvaiheissa. Lopuksi tarkastellaan, millaisia työkaluja parENTrepreneurs -projekti tarjoaa vanhemmille sekä lapsi- ja perhejärjestöille vanhempien yrittäjämäisten kasvatustaitojen kehittämiseen. ParENTrepreneurs viitekehys perustuu osittain Euroopan unionin EntreComp viitekehukseen, jonka mukaan yrittäjyys merkitsee arvon luomista, jolla voi olla taloudellista, sosiaalista tai kulttuurista hyötyä.

1. Johdanto

ParEntrepreneurs viitekehysten ja koko projektin tavoitteena on edistää vanhempien yrittäjämäisten kasvatustaitojen kehittymistä, jotta vanhemmat voivat tukea lastaan yrittäjämäisten taitojen ja asenteiden oppimisessa; etenkin aloitekykyä, itsetietoisuutta ja minäpystyvyyttä, luovuutta sekä kasvun asennetta¹. Tässä raportissa yrittäjämäisillä taidoilla ei tarkoiteta liiketoiminnan harjoittamisessa tarvittavia taitoja, eikä tarkoituksena ole muuttaa perheitä ”*minirytyksiksi*”. Raportissa ei myöskään keskitytä taloushallintaan, ajanhallintaan ja suunnitteluun. Yrittäjämäisillä taidoilla tarkoitetaan sellaisia taitoja, jotka auttavat yksilöitä osallistumaan aktiivisesti yhteiskuntaan. Yksilöt tarvitsevat yrittäjämäisiä tietoja, taitoja ja asenteita saavuttaakseen oman kasvupotentiaalinsa ja pärjätäkseen nopeasti muuttuvassa maailmassa.

VANHEMMAT ENSISIJAISINA KASVATAJINA

ParENTrepreneurs viitekehys on kehitetty vanhemmille, jotka ovat ensisijaisia kasvattajia lapsen elämässä. ParENTrepreneurs -projektikonsortion pyrkimyksenä on tukea vanhempia kasvattajan roolissa. Vanhemmat omaavat monia käytännön kokemuksen kautta kertyneitä yrittäjämäisiä taitoja, joiden tunnistamisessa ja kehittämisessä projektikonsortio pyrkii auttamaan. Esimerkiksi kahden tai kolmen lapsen kiireisellä vanhemmalla on runsaasti arkielämään perustuvaa osaamista suunnittelemisesta ja johtamisesta. Vanhemmat ovat usein myös taitavia ratkaisemaan jokapäiväisiä ongelmia sekä ideoimaan luovasti uusia leikkejä lapselle. Projektikonsortio pyrkii tukemaan vanhempia näiden arjen kautta rakentuneiden yrittäjämäisten taitojen tunnistamisessa ja sanoittamisessa. Projektissa tuotettu koulutusmateriaali ja työkalut auttavat vanhempia yrittäjämäisten taitojen reflektoinnissa ja edelleen kehittämisessä, jotta he pystyvät tukemaan lapsensa yrittäjämäisen osaamisen kehittymistä niin että hänestä kasvaa itsenäinen ja aktiivinen yhteiskunnan jäsen.

Viitekehysten taustalla vaikuttaa käsitys vanhempien myönteisestä sitoutumisesta lasten informaalin oppimisen tukemiseen. Vanhempien rooli lasten oppimisen tukemisessa eroaa koulun antamasta opetuksesta, mutta koulun ja perheen välillä on synergioita. Vanhempien sitoutuminen on aktiivista ja tarkoituksellista osallistumista lasten oppimisen tukemiseen (Harris & Goodall, 2007). Informaalia oppimista voi tapahtua monessa eri kontekstissa, kuten varhaiskasvatuksessa päiväkodeissa, kouluissa, lähiyhteisöissä, perheissä ja kotona. Vanhemmat ovat tärkeässä roolissa lasten oppimisen tukemisessa ja opettamisessa. Tutkimusten mukaan perheen vaikutus oppilaan koulumenestymiseen on noin 60–80 % siinä missä koulun 20–40 %. Perheeseen liittyvät tekijät käsittävät laajassa merkityksessä lapsen geneettisen perimän, perhetaustan, sosiaalisen statuksen, sijainnin, vanhempien sitoutumisen lasten oppimisen tukemiseen sekä oppimista tukevat materiaalit ja resurssit. (Australian Research Alliance, 2012). Vanhemmat vaikuttavat omilla asenteillaan ja käyttäytymisellään merkittävästi lapsen oppimiseen ja menestymiseen koulussa. Vanhempien myönteinen sitoutuminen lapsen oppimisen tukemiseen vaikuttaa muun muassa seuraavilla tavoilla oppilaiden koulumenestykseen:

- paremmat arvosanat ja koetulokset
- korkeakoulutukseen hakeutuminen
- alhaisempi opintojen keskeyttämisen määrä

---

¹ Tästä eteenpäin puhutaan vanhemmista, mutta termillä viitataan laajemmassa merkityksessä vanhempiin, huoltajiin ja valvojiin, esimerkiksi isovanhempiin, joilla on merkittävä kasvatustavoite lapsen elämässä. Jatkossa puhutaan lisäksi yksikössä ”lapsesta”, jolla viitataan myös perheisiin, joissa on useampia lapsia.

- korkeampi valmistumismäärä
- suurempi todennäköisyys hakeutua jatkokoulutukseen (Australian Research Alliance, 2012).

Vanhempien myönteisen sitoutumisen on havaittu myös edistävän:

- säännöllistä läsnäoloa koulussa
- sosiaalisia taitoja
- käyttäytymistä
- kouluun sopeutumista
- sosiaalisen pääoman kasvamista
- tietoisuutta omasta osaamisesta ja oppimistehokkuudesta
- sitoutumista koulutyöhön
- uskoa koulutuksen merkityksellisyydestä (Australian Research Alliance, 2012).

Miten vanhempien myönteinen sitoutuminen lapsen oppimiseen ilmenee?² Vanhempien myönteisellä sitoutumisella on useita ulottuvuuksia: akateeminen sosialisatio, vanhempien roolin rakentaminen, vanhemmuustyylit ja yhteisöllisen lähestymistavan tavoittelemine. Akateeminen sosialisatio eli vanhempien sitoutuminen lasten oppimisen tukemiseen käsittää sen, että:

- vanhemmat keskustelevat lapsensa kanssa odotuksistaan oppimista kohtaan sekä oppimisen merkityksestä ja iloista.
- keskustelevat oppimismenetelmistä lapsen kanssa
- yhdistävät oppimisen ajankohtaisiin tapahtumiin ja aiheisiin
- vahvistavat oppimiseen liittyviä toiveita ja valmisteluja sekä tulevaisuuden suunnitelmia
- tukevat lapsen päätöksenteko- ja ongelmanratkaisutaitojen, itsenäistymisen ja akateemisten taitojen vahvistamista.

Vanhempien roolien rakentaminen ilmentää, missä laajuudessa vanhemmat sitoutuvat lastensa koulutukseen. Joidenkin tutkijoiden mukaan vanhempien roolin rakentaminen on tärkein tekijä vanhempien päätöksessä sitoutua lasten koulutuksen tukemiseen (Australian Research Alliance, 2012). He esittävät, että vanhempien rooli lapsen oppimisen tukemisessa määrittyy seuraavien tekijöiden kautta:

- uskomukset sopivista ja toivotuista lapsen oppimistuloksista
- uskomukset siitä, kuka on vastuussa lapsen oppimistuloksista
- käsitys siitä, mitä tärkeät viiteryhvät (esim. perheet, opettajat, muut vanhemmat) odottavat vanhemmilta
- vanhempien käyttäytyminen suhteessa uskomuksiin ja odotuksiin (Australian Research Alliance, 2012).

---

² Vanhempien sitoutumista voidaan tarkastella myös koulutuksen kontekstissa, mutta tässä projektissa ei keskitytä tähän näkökulmaan.

Vanhempien rooli on siten läheisessä yhteydessä yrittäjämäiseen asenteeseen. Vanhempien lapsen kohdistamat toiveet ja odotukset liittyvät heidän itsetietoisuuteen, minäpystyvyyteen, visiointitaitoon ja toimintatapaan sekä osallistumiseen lapsen opetuksen ja oppimisen tukemiseen.

Tämän projektin tavoitteena on vahvistaa vanhempien roolin rakentamista auttamalla vanhempia näkemään, millaisia ja minkä tason yrittäjämäisiä taitoja he jo omaavat. Vanhemmat itse hyötyvät yrittäjämäisistä taidoista työelämässä ja työmarkkinoiden mahdollisuuksissa. Vanhemmat, jotka osaavat kommunikoida tehokkaasti, toimia yhteistyössä ja ratkaista ongelmia, pärjäävät paremmin kehittyvässä (digitaalisessa) taloudessa. Harjoittamalla tietoisesti yrittäjämäisiä taitoja ja ajattelutapaa voidaan vaikuttaa pitkällä tähtäimellä myönteisesti työllistymiseen ja koulutuksen hyödyntämiseen.

Kaikenikäisten lasten vanhemmat voivat käyttää ParENTrepreneurs viitekehystä. Seuraavissa kappaleissa tarkastellaan viitekehysten kehittämistä ja sen taustalla vaikuttaneita näkökohtia. Lisäksi esitellään muita projektissa kehitettyjä työkaluja, joilla tuetaan vanhempien yrittäjämäisten taitojen jatkuvaa oppimista. ParENTrepreneurs viitekehysten tarkoituksena on tukea vanhempien myönteistä sitoutumista lapsensa oppimiseen. Viitekehys on saatavilla englanniksi (alkuperäisversio), ranskaksi, suomeksi, italiaksi ja espanjaksi. ParENTrepreneurs projektikonsortio tekee mielellään yhteistyötä kaikkien organisaatioiden ja yksilöiden kanssa, jotka ovat kiinnostuneita kääntämään viitekehysten tai muita projektissa kehitettyjä työkaluja muille kielille.

Projektikonsortio toivoo, että viitekehys auttaa vahvistamaan vanhempien luottamusta omiin vanhemmuustaitoihinsa, kommunikointi- ja vuorovaikutustaitoja; tukemaan aikaisempaa paremmin lapsen oppimista ja kehittymistä sekä vanhempien ja lapsen välistä kommunikaatiota; sekä vahvistamaan vanhempien itsevarmuutta johtaa omia yhteisöjään.

Tässä raportissa määritellään ParENTrepreneurs osaamisviitekehys. Seuraavaksi esitellään, miten viitekehys on kehitetty sekä käydään läpi viitekehys yksityiskohtaisesti. Tämän lisäksi tarkastellaan muita projektissa kehitettäviä työkaluja, jotka on tarkoitettu vanhempien ja ”vanhempien johtajien” yrittäjämäisten taitojen oppimisen tukemiseen.

2. ParENTrepreneurs -projektin taustaa

ParENTrepreneurs -projektin tarkoituksena on tuottaa koulutusta ja käytännöllisiä työkaluja vanhemmille yrittäjämäisten taitojen ja aloitteellisuuden kehittämiseen. Projekti pyrkii edistämään eri ikäryhmien aktiivista otetta elämään lapsuudesta aikuisuuteen, sekä inspiroimaan vanhempia toimimaan yrittäjämäisten taitojen kehittämisen lähettiläänä muille vanhemmille.

Osaamisviitekehysten lisäksi projektikonsortio kehittää vanhemmille vuosien 2020–2022 aikana seuraavia työkaluja:

- modulaarinen koulutusohjelma vanhemmille
- vertaistukiyhteisö vanhemmille
- käsikirja vanhemmille siitä, kuinka he voivat toimia lähettiläänä ja muutoksen tekijänä omassa yhteisössään.

Työkalut ovat vapaasti ladattavissa internetistä osoitteesta: www.parentrepreneurs.eu

Yksityiskohtaisempi selonteko ParENTrepreneurs työkaluista esitetään luvussa viisi: ParENTrepreneurs viitekehysten käyttäminen.

PARENTREPRENEURS KONSORTIO

ParENTrepreneurs konsortio sisältää kuusi partneria, jotka toimivat yhteistyössä Erasmus+ -ohjelman rahoittamassa ParENTrepreneurs -projektissa. Partnerit tuovat konsortioon erilaista osaamista liittyen lapsen kasvatukseen, vanhempien voimaannuttamiseen ja yrittäjyyskasvatukseen. Konsortio koostuu seuraavista partnereista:

Parents International (Stichting IPA), projektin koordinaattori, kokoaa yhteen vanhempainjärjestöjä, vanhempien kanssa työskenteleviä organisaatioita sekä asiantuntijoita (tutkijoita, vanhempien johtajia, kouluttajia) kansainvälisellä tasolla sekä tuo näyttöön perustuvia ratkaisuja parempaan vanhemmuuteen 2000 luvulla. Sen tehtävänä on tukea vanhempia ympäri maailmaa luomaan muutosta auttamalla heitä kasvattamaan onnellisia ja terveitä lapsia. Parents International tuo tutkimusperusteisia ja inspiroivia menetelmiä vanhempien kouluttamiseen ja voimaannuttamiseen, perheiden ja vanhempien kanssa työskentelemiseen sekä informaali- ja nonformaali- taitojen validointiin. Lisäksi se tuo asiantuntemusta ja kokemusta vanhempien voimaannuttamiseen ja kouluttamiseen sekä ammattilaisia, jotka voivat tukea vanhempia vanhemmuudessa. Parents International tuo kokemusta ja esimerkkejä myös Euroopan ulkopuolelta sekä poliittisen hallinnon eri tasoilta paikallisesta kansainväliseen.

Bantani Education on belgialainen voittoa tavoittelematon organisaatio, joka pyrkii edistämään yrittäjämäistä ja luovaa oppimisista. Bantanilla on vankka käytännön kokemus yrittäjämäisten taitojen kehittämiseen liittyvästä yhteistyöstä julkisten, järjestöjen ja yritysten kanssa. Bantani pyrkii kehittämään uusia innovaatioita ja aloitteita osallistaen poliittisia päätöksentekijöitä, kouluttajia, yhteisöjä ja yrityksiä korkealaatuisten yrittäjämäisten ja luovien oppimismenetelmien sekä formaali- ja nonformaali- oppimiskäytäntöjen kehittämiseen. Bantanilla on laaja EU:n ja maailmanlaajuinen yhteistyöverkosto, johon kuuluu muun muassa Euroopan komissio, UNESCO-UNEVOC, Euroopan koulutussäätiö, kansallisen ja alueellisen hallinnon viranomaiset, sekä koulutukseen ja taloudelliseen kehittämiseen liittyvät verkostot kansallisella ja EU:n tasolla. Bantani on walesin kieltä ja se tarkoittaa ”seikkailun lähtemistä”.

Consejería de Educación y Empleo (CEYE), General Direction of Innovation and Educational Inclusion, toimii koulutuksen ja työllisyyden alueministeriön ohjauksessa. Sillä on seuraavaa osaamista: avainkompetenssien ja opetussuunnitelmien kehittäminen kouluissa, tietotekniikan koulutus ja soveltaminen koulutusosalalla, pehmeiden taitojen ja pedagogisen johtajuuden edistäminen kouluissa, koulutuksellisen osallisuuden, monimuotoisuuden ja yhteiselon tukeminen koulu yhteisöissä, oppilaiden motivaation lisääminen koulun keskeyttämisen vähentämiseksi, projektien koordinointi vanhempainjärjestöjen kanssa (AMPA) vanhempien osaamisen kehittämiseksi. Yrittäjyyteen liittyen koulutusohjelmien suunnittelu ja toteuttaminen on yksi Extremaduran koulutuksen ja työllisyyden alueministeriön keskeisistä kompetensseista. Tällä hetkellä 5000 opiskelijaa osallistuu peruskouluista ja ammattikouluista yrittäjyyskoulutusohjelmiin. Yli 400 opettajaa saavat koulutusta oppilaiden yrittäjämäisten taitojen kehittämiseen ja uusien menetelmien käyttämiseen (käytäntölähtöinen oppiminen) opetustyössä. Extremaduran koulutuksen ja työllisyyden alueministeriö on panostanut yrittäjyyteen liittyvien koulutusohjelmien kehittämiseen erityisesti viimeisen viiden vuoden aikana saatuaan vuoden 2017 ”Euroopan yrittäjyysalue ”-tunnustuksen. Se on koordinoitunut muita eurooppalaisia projekteja ja paikallisia aloitteita, joissa on pyritty edistämään vanhempien tietoisuutta yrittäjämäisistä taidoista sekä innostamaan heidän kauttaan muita perheen ja yhteisön jäseniä.

Inova Consultancy on naisyrittäjän omistama pieni konsultointipalveluja ja projektityötä tarjoava yritys, erityisesti yrittäjyyteen, sukupuoleen ja uudenlaisiin aloihin liittyen. Inovalla on laaja kokemus Euroopan komission rahoittamista projekteista erityisesti yritystoiminnan ja urakehityksen tukemisen saralla sekä partnerina että koordinaattorina LLP ja Erasmus+ -ohjelmissa. Inova on erikoistunut työpajojen, koulutusohjelmien ja mentorointiohjelmien rakentamiseen naisille, vanhemmille, nuorille, maahanmuuttajille ja muille ryhmille, jotka aloittavat yritystoimintaa tai kehittävät yrittäjyystaitoja. Inova on organisoitunut yksilöiden ja pehmeiden taitojen kehittymistä tukevia työpajoja sekä rakentanut innovatiivisen koulutusmenetelmän Mentoring Circles™ UK:ssa.

Consorzio Materahub Industrie Culturali e Creative on kansainvälisellä tasolla toimiva konsortio, joka tukee yrityksiä, startupeja, aloittelevia yrityksiä, instituutioita ja organisaatioita eurooppalaisten projektien avulla. Materahub toimii yhteistyössä monissa kansainvälisissä projekteissa. Materahub on ollut vuosia välittäjäorganisaationa Etelä-Italiassa Erasmus nuorille yrittäjille ohjelmassa. Se on myös italialainen isäntä Creative Business Cup kilpailussa, joka on tärkein kansainvälinen luovien alojen kilpailu.

Vaasan ammattikorkeakoulu (VAMK) Suomesta tarjoaa korkeakoulutusta teknologiassa, liiketaloudessa sekä sosiaali- ja terveysalalla. VAMK keskittyy erityisesti energiasektorille, yrittäjyyteen, kansainvälistymiseen, kieliin ja kulttuuriin. Muotoilukeskus MUOVA, VAMK:in yksikkö, on osallisena parENTrepreneurs -projektissa. MUOVA on erikoistunut muotoiluajattelun ja muotoilun menetelmien soveltamiseen yritysten ja julkisten organisaatioiden sekä korkeakoulutuksen kehittämisessä. MUOVA tukee monien toimintojensa kautta muotoiluun liittyvällä osaamisellaan yrittäjämäisten avaintaitojen kehittämistä, kuten innovointia, luovuutta, ongelman ratkaisemisesta, aloitteellisuutta, epävarmuuden sietämistä, monialaista yhteistyötä ja tulevaisuusajattelua. MUOVA:lla on laaja kokemus pk-yritysyhteistyöstä erilaisen kehittämistyön ja soveltavien tutkimusprojektien sekä yrityshautomo West Cost Start-upin kautta. MUOVA on soveltanut muun muassa käyttäjakeskeisiä, luovia ja innovatiivisia menetelmiä tuotekehityksessä sekä narratiiveja, visuaalisia menetelmiä ja luovia oppimisympäristöjä koulutusmateriaalin rakentamisessa.

PARENTREPRENEURS -PROJEKTI KANSAINVÄLISESSÄ KONTEKSTISSA

Ennen ParENTrepreneurs viitekehyksen kehittämisprosessin kuvaamista perehdytään ensin siihen, miksi vanhempien ja lasten yrittäjämäisten taitojen kehittäminen on tärkeää kansainvälisessä ja eurooppalaisessa kontekstissa tarkasteltuna.

Pärijätäkseen tulevaisuudessa taloudellisten kriisien keskellä ja muuttuvassa toimintaympäristössä lapsi tarvitsee yrittäjämäisiä taitoja, kuten kriittistä ajattelua, yhteistyökykyä, aloitteellisuutta tai kommunikointia. Kompleksisessa tietoyhteiskunnassa transversaaliset taidot, kuten yrittäjyys, ovat välttämättömiä nuorten ajattelumallien muokkaamisen kannalta, mutta myös sellaisten taitojen, tietojen ja asenteiden kehittämisessä, jotka ovat keskeisiä yrittämäisen kulttuurin rakentamisessa Euroopassa ja sen ulkopuolella.

Tärkein vanhempien sitoutumista ohjaava juridinen asiakirja on YK:n lapsen oikeuksien sopimus. Artiklojen 28 ja 29 mukaan jokaisella lapsella on oikeus laadukkaaseen ja lapsen tarpeisiin soveltuvaan koulutukseen, joka auttaa lasta saavuttamaan oman potentiaalinsa. Artikla 5 painottaa yksinomaan vanhempien (huoltajien) vastuuta ja velvollisuutta lapsen koulutuksessa, tunnustaen laajemman perhekontekstin merkityksen.

Laatu, kattava koulutus on myös yksi YK:n kestävästä kehityksestä (SGD4). Sen mukaan vanhemmat ovat ensisijaisesti vastuussa lapsen kouluttamisesta, joten heitä tulee tukea laadukkaana opetuksen antamisessa kotona sekä vastuullisten valintojen tekemisessä formaalien ja nonformaalien koulutuksen tarjoajien suhteen.

UNESCO:n julkaisussa *Rethinking Education* (2015) koulutus on määritelty yleisenä hyvänä, josta jokainen on vastuussa. Se kannustaa myös vanhempia elinikäiseen oppimiseen ja itsensä kehittämiseen kouluttajana. ParENTpreneurs edistää osaltaan tämän ajatuksen toteutumista tukemalla vanhempien kouluttajan taitojen ja tietojen kehittämistä.

Yrittäjämäiset taidot ovat ratkaisevan tärkeitä lapsen menestymisen kannalta, mutta koulutusinstituutioita ei kuitenkaan nähdä ainoana paikkana, joissa lapset voivat kehittää näitä taitoja. Lapset voivat valmistua koulusta, mutta yrittäjämäisten taitojen oppiminen jatkuu vielä tämän jälkeenkin – ja se voi onnistua paremmin toisissa koulutusjärjestelmissä (Eurydice, 2016). Tämä vuoksi projektikonsortio haluaa voimaannuttaa perheitä ja vanhempia heidän roolissaan kouluttajina.

Euroopan unionin tasolla yrittäjämäinen osaaminen on yksi tietoyhteiskunnan jäseniltä edellytettävistä avainkompetensseista. Euroopan neuvoston määrittämät *elinikäisen oppimisen avainkompetenssit* ovat kompetensseja, joita yksilöt tarvitsevat ”saavuttaakseen henkilökohtaisen kasvupotentiaalinsa, sosiaaliseen osallisuuden, kestävästä elämäntyylin, menestyksekkään elämän rauhallisessa yhteiskunnassa, terveelliset elämäntavat sekä työllistyäkseen ja aktiiviseen kansalaisuuteen” (European Council, 2018).

Vuonna 2016 Euroopan komission yhteinen tutkimuskeskus kehitti yrittäjyysosaamisen viitekehysten (EntreComp), joka määritteli yrittäjyysosaamisen 15 kompetenssiin ja kolmeen kompetenssialueeseen. Viitekehyksessä 15 kompetenssia kehitetään 8 eri tasolla. Se asettaa yhteensä 442 oppimistavoitetta, jotka tarjoavat inspiraation ja auttavat koulutusinterventioiden suunnittelussa erilaisissa konteksteissa ja sovellusalueissa. EntreComp viitekehys toimii parENTpreneurs viitekehysten pohjana.

Toinen tärkeä ParENTpreneurs viitekehysten taustalla vaikuttava asia on *Euroopan neuvoston suositus nonformaalin ja informaalin oppimisen validoinnista* (2012). Sen mukaan kansalaisten tulee kyetä osoittamaan oppimisensa nonformaaleilla tai informaaleilla keinoilla. Suositus rohkaisee jäsenmaita validoimaan kansalliset käytännöt. Tämä mahdollistaa yksilöiden muodollisen koulutuksen ulkopuolelta hankittujen tietojen, taitojen ja osaamisen paremman näkyvyyden: töissä, kotona tai vapaaehtoistyössä.

3. Metodologia – ParENTrepreneurs viitekehysten kehittäminen

ParENTrepreneurs viitekehys kehitettiin kahden vaiheen kautta 7 kuukauden aikana marraskuusta 2019 toukokuuhun 2020. Aluksi projektikonsortion partnerit suorittivat kirjoituspöytätyöskentelyn. Sen pohjalta ParENTrepreneurs viitekehystä rakennettiin alustava luonnostelma, jonka eri alojen asiantuntijat arvioivat.

KIRJALLISUUSKATSAUS

Partnerit sopivat konsortion ensimmäisessä tapaamisessa marraskuussa 2019, että ParENTrepreneurs viitekehys kehitetään yrittäjyystaitojen viitekehysten (EntreComp) kanssa yhtenevästi. EntreCompin tavoin ParENTrepreneurs viitekehystössä haluttiin kuvata osaamista progressiivisesti neljällä eri tasolla ja neljässä eri ikäryhmässä, jotka perustuvat lapsen psykologisiin kehitysvaiheisiin. Kirjallisuuskatsauksessa kartoitettiin vanhemmuustaitoja ja yrittäjämäisiä taitoja sekä kerättiin tehtäväideoita ja hyviä käytäntöjä Euroopan laajuisesti siitä, miten voidaan edistää vanhemmat voivat yrittäjämäisten taitojen kehittymistä. Kirjallisuuskatsauksen pohjalta kehitettiin alustava viitekehys, joka kuvaa 10 kompetenssia EntreComp viitekehystä mukailevalla kolmella osaamisalueella. Tästä alustavasta viitekehystä kerättiin palautetta verkkokyselyllä.

ARVIOINTI

Arviointiin osallistui yli 100 asiantuntijaa 18 maasta: kouluttajia, vanhempia, vanhempien johtajia, poliittisia päätöksentekijöitä, (koulutus) projektipäälliköitä ja tutkijoita. Verkkokyselylomakkeella kerättiin laadullista ja määrällistä palautetta alustavasta viitekehystä. Arviointipalautetta pyrittiin hyödyntämään tieteellisesti luotettavan ja käyttäjäystävällisen viitekehysten kehittämiseksi. Kyselyn tarkoituksena oli varmistaa ParENTrepreneurs viitekehysten saavutettavuus sekä vanhempien että vanhempien johtajien ja muiden kohderyhmien keskuudessa sekä testata eri ikäryhmiä ja osaamistasoja kuvaava luokittelu.

Palautetta saatiin useista eri osa-alueista, mikä auttoi ymmärtämään yrittäjämäisyyttä (kompetenssina) eri kulttuureissa sekä selkeyttämään osaamistasoja ja ikäryhmiä. Palautteen avulla pystyttiin myös yksinkertaistamaan viitekehystössä käytettyä kieltä ja parantamaan saavutettavuutta myös sellaisten käyttäjien näkökulmasta, jotka eivät puhu äidinkielenään englantia.

4. ParENTrepreneurs viitekehys

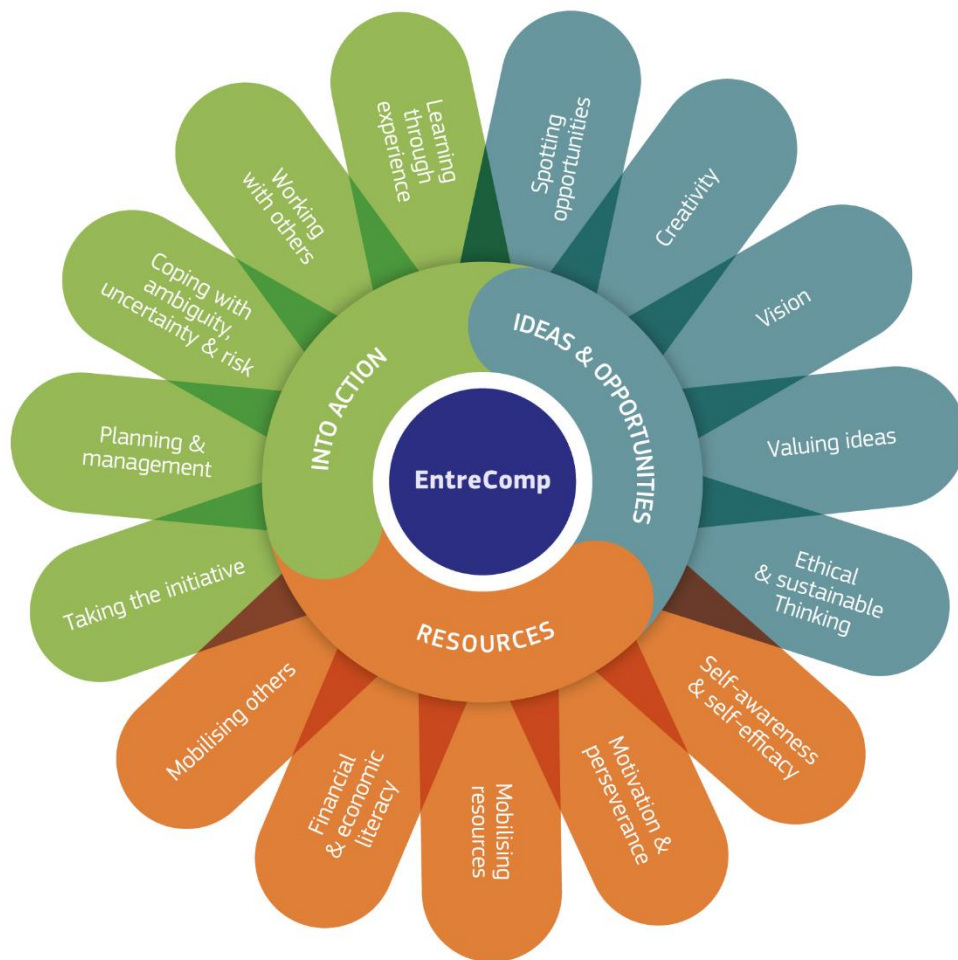
ParENTrepreneurs on melko laaja viitekehys kattaen 10 vanhempien yrittäjämäistä taitoa neljällä osaamistasolla. Viitekehys sisältää paljon tietoa, jonka avulla voidaan havainnollistaa vanhempien oppimismatkaa yrittäjäystaitojen kehittämisessä. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että vanhempien tulisi tarkasti noudattaa viitekehystä kannesta kanteen. Sen sijaan viitekehysten käyttöä voidaan räätälöidä oman tarpeen mukaan: viitekehystä voidaan valita kompetensseja ja tiettyjä ikäryhmiä oman mielenkiinnon mukaan. Melko todennäköisesti viitekehys – ja ehkä projektin muutkin työkalut - kiinnostavat kokonaisuudessaan lähinnä vanhempien johtajia ja vanhempainjärjestöjä, jotka pyrkivät työssään edistämään vanhempien yrittäjämäisten taitojen kehittymistä.

Viitekehystä sovellettaessa on tärkeää huomioida, että mikään kompetenssi ei ole toistaan tärkeämpi. EntreComp viitekehysten tavoin myöskään ParENTrepreneurs viitekehyksessä ei ole yhtä ydinkompetenssia tai tukevia kompetensseja. ParENTrepreneurs viitekehysten tarkoituksena ei ole osoittaa käyttäjän puutteita ja lannistaa vanhempia. Aivan kuten lapsetkin, myös vanhemmat oppivat asioita – joko kouluttamalla tai ilman koulutusta - luonnollisesti eri tahtiin ja toiset oppivat nopeammin kuin toiset. On monia syitä siihen, miksi ihmiset osaavat erilaisia asioita.

ENTRECOMP

EntreComp viitekehys sisältää yleisen määritelmän yrittäjämäisestä osaamisesta. Viitekehys pyrkii luomaan sillan koulumaailman ja käytännön työelämän välillä. Sitä voidaan käyttää referenssinä missä tahansa yrittäjämäisten taitojen oppimista tukevassa aloitteessa (EntreComp, 2016: 5). EntreComp määritelmän mukaan yrittäjämäisyys on ”kykyä tarttua mahdollisuuksiin ja tuoda niillä lisäarvoa toisille. Arvo voi olla taloudellista, kulttuurista tai sosiaalista” (EntreComp, 2016: 10). Tämä määritelmä kohdistuu arvon luomiseen, riippumatta siitä millaista arvoa luodaan tai missä kontekstissa.

Kuvio 1 havainnollistaa 15 EntreComp viitekehysten kompetenssia ja 3 osaamisaluetta.

Kuva1 Yrittäjyyden viitekehys (EntreComp)

NELJÄ OSAAMISTASOA

ParENTrepreneurs viitekehysten neljä osaamistasoa pohjautuvat EntreComp viitekehysten progressiomalliin. EntreComp mallissa on kaksi ulottuvuutta:

1. itsehallinta- ja vastuuttokyky
2. kyky luoda arvoa yksinkertaisissa ja ennustettavissa konteksteissa sekä monimutkaisemmissa ja jatkuvasti muuttuvissa ympäristöissä.

EntreComp progressiomallin tavoin myöskään ParENTrepreneurs viitekehys ei etene lineaarisesti toisiaan seuraavina vaiheina: Ei ole tarkoituksena, että viitekehystä käyttävä vanhempi etene järjestyksessä tasolta seuraavalle ja käy läpi jokaisen kompetenssin. Ei ole myöskään tarkoituksena,

että kaikki aloittavat samalta tasolta. Viitekehysten käyttäjät voivat edetä yksilöllisesti aloittamalla eri kohdasta ja edetä eri tahtiin. Jokainen käyttäjä voi myös päätyä eri tasolle eri kerroilla, mikä on täysin ok. ParENTrepreneurs viitekehys auttaa ymmärtämään ja näkemään, miltä erilaiset osaamistasot näyttävät ja innostaa vanhempia jatkamaan itseään kiinnostavien taitojen kehittämisessä tullakseen aikaisempaa paremmaksi yrittäjämäisten taitojen kouluttajaksi lapselleen.

ParENTrepreneurs viitekehys perustuu vanhempien itsetietoisuuden vahvistamiseen: perustasolla (Foundation) vanhemmat kykenevät ymmärtämään itseään; seuraavalla keskitasolla (Intermediate) vanhemmat tietävät mistä ja miten hakea apua; edistyneellä tasolla (Advanced) vanhemmilla on itsevarmuutta toimia oman lapsensa vanhempana; sekä korkeimmalla asiantuntijatasolla (Expert) vanhempi toimii muiden vanhempien johtajana kommunikoiden itsevarmasti tai neuvomalla heitä. On syytä painottaa, että asiantuntijatasolla toimiminen ei tarkoita sitä, kuinka neuvotaan muita vanhempia kasvattamaan omaa lastaan. Tässä roolissa vanhempi pikemminkin kokee olonsa varmaksi antaessaan neuvoa, jos sitä kysytään.

Jokaisella vanhemmalla on ParENTrepreneurs viitekehyksessä eri tasoisia kompetensseja, joista osa voi olla perustasolla. Perustason osaamisessa on kysymys siitä, että vanhemmat ymmärtävät ja luottavat itseensä. Siihen liittyy itsetietoisuus omista taidoista ja kyky tunnistaa omia taitojaan. ParENTrepreneurs viitekehys auttaa vanhempaa ymmärtämään paremmin itseään näyttämällä heille, millaisia yrittäjämäisiä taitoja he jo omaavat ja käyttävät jokapäiväisessä elämässään. Viitekehystä ei tulisi tulkita siten, että perustason osaamisen omaavat vanhemmat olisivat osaamisessaan jotenkin heikommalla tasolla tai epäonnistuneita kasvattajia. Lähtökohtaisesti viitekehysten taustalla vaikuttaa ajatus siitä, että jokainen vanhempi haluaa lapselleen parastaan. Tällä osaamistasolla vanhemmat tarkkailevat itseään ja lastaan saavuttaakseen uutta ymmärrystä heidän kyvyistään, samaistuvat lapseensa, antavat selityksiä, ovat tietoisia osaamisestaan sekä näyttävät ja jakavat kokemuksia.

Keskitasolla vanhemmat ovat perustasoon verrattuna tietoisempia omasta osaamisestaan ja niihin liittyvistä kehitystarpeista. He tietävät myös, miten ja mistä voi saada tarvittaessa apua. Tällä tasolla ollaan tietoisia siitä, mitä ei osata ja tiedetä. Vanhemmalla on riittävästi rohkeutta pyytää tarvittaessa apua lasta koskevassa asiassa. Vanhempi ymmärtää osaamisensa ja osaa tunnistaa omat kykynsä.

Edistyneellä tasolla vanhemmat kokevat omaavansa itsevarmuutta toimia oman lapsensa kasvattajana. He osaavat tunnistaa ja ymmärtää oman osaamisensa; haluavat kehittää omaa ja lapsensa osaamista; sekä ovat motivoituneita ja uteliaita oppimaan uutta. Vanhemmat ovat proaktiivisia, tarkkailevat itseään (ja lastaan), kehittävät uusia tai olemassa olevia rutiineja sekä tietävät, miten vastataan tarpeisiin. He kykenevät johtamaan, toimivat itsenäisesti ja luovat puitteet, jotka tukevat lapsensa kasvua ja kehitystä. He toimivat roolimallina ja heillä on todennäköisesti vahva suhde lapseensa. He osaavat luoda sääntöjä ja asettaa asiat tärkeysjärjestykseen sekä sopeutua muuttuvaan toimintaympäristöön.

Asiantuntija omaavat itsevarmuutta toimia muiden vanhempien kanssa – he ovat vanhempien johtajia. Vanhempien johtajat luottavat itseensä ja heillä on itsevarmuutta neuvoa myös muita vanhempia, jos heiltä pyydetään apua. Heillä on tietoa ja empatiakykyä. He ovat proaktiivisia sekä haluavat johtaa ja vaikuttaa muutokseen. He ymmärtävät asioita laajempina kokonaisuuksina sekä erilaisten ilmapiirien (esim. kouluympäristö) ja vanhempien sitoutumisen merkityksen.

NELJÄ IKÄRYHMÄÄ

ParENTrepreneurs viitekehyksessä käytetty ikäryhmäluokittelu perustuu lapsen psykologista kehitystä kuvaaviin malleihin ja koulutusrakenteeseen. Jean Piagetin (1972) luoma lapsen psykologista kehitystä kuvaava vaihemalli on yksi eniten käytetyimpiä. 1920-luvulla Piaget tarkkaili eri ikäisten lasten

päätely- ja ymmärryskykyä. Hän esitti, että lasten kognitiivinen kehitys etenee vaiheittain samalla tavoin kuin fyysinenkin kehitys. Piagetin mukaan jokainen lapsi käy läpi nämä vaiheet samassa järjestyksessä, mutta etenevät eri tahtiin.

Lawrence Kohlberg (1984) kehitti oman kuusivaiheisen lapsen *moraalisen kehityksen teorian* Piagetin *kognitiivisen kehityksen teorian* pohjalta. Myös Lev Vygotskin (1978) *sosiaalisen kehityksen teoria* mukailee kognitiivisen kehityksen teorian vaiheita. Hän kuvailee teoriassaan oppimista lähikehityksen vyöhykkeen käsitteen avulla. Sillä tarkoitetaan tiettyjen ikäryhmien mukaista tietoisuuden toiminnan aluetta tai tasoa, johon lapsen saaman tuen ja opetuksen tulisi kohdistua. Vygotskin teoriaa soveltaen vanhempien käyttäytyminen vaihtelee lapsen kehitysvaiheiden mukaisesti.

Piagetin sensomotorinen vaihe on sama kuin tottelevaisuus/rangaistusvaihe, joka on ominaista tyypillisesti alle 2-vuotiaille lapsille. Tätä ensimmäistä kehitysvaihetta ei ole huomioitu ParENTpreneurs viitekehityksessä, sillä tottelevaisuus ja rangaistuksen välttäminen eivät ole sovellettavissa yrittäjämäisten taitojen koulutukseen. 2 vuoden iässä lapsen oma tahto alkaa kehittyä, jolloin voidaan kasvatuksessa alkaa soveltamaan yrittäjämäisiä lähestymistapoja.

Piagetin esioperationaalisisessa vaiheessa, jota Kohlberg kutsuu oman edun tavoitteluksi, on ominaista kahdesta 6-7 -vuotiaalle lapsille. Monien maiden koulutusjärjestelmissä 6 -vuotiaana aloitetaan esikoulu. Tässä vaiheessa lapset keskittyvät palkkioiden saamiseen. Tällöin myös mielikuvitus ja symbolinen ajattelu alkaa vahvistua. Nämä kaksi vaihetta muodostavat niin kutsutun esimoraalisen, esisovinnaisen tason.

Kolmas vaihe, Piagetin konkreettisten operaatioiden vaihe ja Kohlbergin sovinnaisen moraalin taso, käsittää 6–7 ikävuodesta 11–12 -vuotiaat lapset. Tässä vaiheessa lapselle on tärkeää saada hyväksyntää elämänsä tärkeiltä aikuisilta ja ystäviltä. Vaiheen viimeisellä puoliskolla, jota kutsutaan joskus esiteini-ikäksi, lapsi kiinnostuu myös laajemmin yhteisöistä ja yhteiskunnasta. Tämä vaihe on tärkeä itsenäistymisen kannalta. Vanhemmilla on vastuu rajojen asettamisessa omaa itsenäistymistä ja vastuunottoa kykyä opettelevalle lapselle, mikä luo turvallisuutta.

Formaalien operaatioiden vaihe, jota kutsutaan myös periaatteellisen moraalin tasona, alkaa 11–12 vuotiaana. Tässä vaiheessa lapsi kykenee jo abstraktiin ajatteluun ja ulkopuoliseen tarkkailuun. Monissa maissa peruskoulun yläaste aloitetaan tässä iässä.

Kohlbergin mukaan noin 16 vuoden iässä tapahtuu kehityksellinen hyppäys harmoniasta yhteisten sopimusten kyseenalaistamiseen ja oman itsetunnon luomiseen, jota ylläpidetään ja rakennetaan aina aikuisuuteen asti. Monissa maissa 16 -vuotiaana lapsi ja perhe joutuvat koko elämää koskevien valintojen tekemiseen, kuten päätös ammatilliseen tai akateemiseen koulutukseen hakeutumisesta. Tällöin on myös laillisesti mahdollista olla jatkamatta kouluttautumista.

PARENTREPRENEURS KOMPETENSSIT

ParENTpreneurs viitekehitys sisältää 10 kompetenssia, jotka on luokiteltu EntreComp viitekehityksen mukaan kolmeen osa-alueeseen: ideat & mahdollisuudet, resurssit ja toiminta.

IDEAT & MAHDOLLISUUDET

Mahdollisuuksien tunnistaminen	Mielikuvituksen ja kykyjen käyttäminen mahdollisuuksien tunnistamiseen ja arvon luomiseen
Luovuus	Luovien ja tarkoituksellisten ideoiden kehittäminen sekä ratkaisujen etsiminen ongelmiin
Ideoiden arvioiminen	Ideoiden ja mahdollisuuksien arvioiminen kriittisesti faktoihin perustuen
Eettinen & kestävä ajattelu	Ideoiden, mahdollisuuksien ja tekojen vaikutusten/seurausten arvioiminen

RESURSSIT

Itsetietoisuus & minäpystyvyys	Itsensä ja omien tunteiden tunnistaminen, omien tarpeiden ja toiveiden reflektointi, itseensä uskomisen ja kehittäminen
Motivaatio & määrätietoisuus	Huomion kiinnittäminen tavoitteisiin ja periksiantamattomuus, haasteiden kautta kasvaminen ja haasteiden näkeminen mahdollisuutena, lannistumattomuus
Yhteistyö & muiden mobilisointi	Ryhmäytyminen muiden kanssa, yhteistyössä toimiminen sekä kommunikointi tehokkaalla ja innostavalla tavalla

TOIMINTA

Suunnittelu & johtaminen	Asioiden asettaminen tärkeysjärjestykseen ja organisointi sekä lyhyen, keskipitkän ja pitkän tähtäimen tavoitteiden seuraaminen sekä toimintasuunnitelmien laatiminen
Epävarmuuden ja monitulkinnallisuuden sietäminen & riskinhallinta	Päätösten tekeminen epävarmuuden, monitulkinnallisten asioiden ja riskien keskellä
Kokemuksellinen oppiminen	Tekemällä oppiminen, kokemusten reflektointi

ParENTrepreneurs viitekehys jaottelee nämä 10 kompetenssia 148 vaiheeseen lapsen ikäryhmien ja kehitystason perusteella. ParENTrepreneurs viitekehukseen ei sisällytetty kaikki EntreComp viitekehysten kompetensseja, esimerkiksi taloushallintaa ja taloudellista lukutaitoa. ParENTrepreneurs viitekehukseen valitut kompetenssit tukevat vanhempien ja lapsen yrittäjämäisten asenteiden ja taitojen kehittymistä.

ParENTrepreneurs viitekehys on seuraavanlainen:

IDEAT & MAHDOLLISUUDET

Mahdollisuuksien tunnistaminen

Mielikuvituksen ja kykyjen käyttäminen mahdollisuuksien tunnistamiseen ja arvon luomiseen

	Ikä 2-6	Ikä 6-12	Ikä 12-16	Ikä 16+
Perustaso Itseymmärrys ja itseluottamus	Ymmärrän, että on tärkeää huomioida muut ihmiset ja haluan myös lapseni ymmärtävän sen	Ymmärrän, että lapseni on tärkeää mielikuvitustaan muiden auttamisessa	Ymmärrän, että lapseni on tärkeää kyetä tunnistaman ympärillä olevia tarpeita ja haasteita sekä löytämään niihin ratkaisuja mielikuvitustaan käyttämällä	Ymmärrän, että lapseni on tärkeää osallistua ja vaikuttaa yhteisössämme
Keskitaso Kyky pyytää ja saada ulkopuolista tukea	Pystyn ideoimaan, kuinka auttaa muita ihmisiä	Pystyn ideoimaan, kuinka lapseni voi käyttää mielikuvitustaan muiden auttamisessa	Pystyn ideoimaan, kuinka lapseni voi vaikuttaa ja osallistua ympärillä olevien haasteiden ratkaisemiseen (esim. kotitöissä, perheen loman suunnittelussa jne.)	Pystyn ideoimaan, kuinka lapseni voi luoda arvoa yhteisössämme
Edistynyt taso Varmuus toimia oman lapsen vanhempana	Opetan lastani auttamaan apua tarvitsevia	Minä ja lapseni autamme apua tarvitsevia	Rohkaisen lastani tunnistamaan tarpeita ja haasteita heidän ympärillään sekä ratkaisemaan niitä	Tuen lastani tunnistamaan mahdollisuuksia luoda arvoa yhteisössämme
Asiantuntijataso Varmuus toimia muiden vanhempien kanssa (vanhempien johtajana toimiminen)	Olen varma, että pystyn auttamaan muita vanhempia tunnistamaan ja hyödyntämään mahdollisuuksia luoda arvoa muille			

Luovuus

Luovien ja tarkoituksellisten ideoiden kehittäminen sekä ratkaisujen etsiminen ongelmiin

	Ikä 2-6	Ikä 6-12	Ikä 12-16	Ikä 16+
Perustaso Itseymmärrys ja itseluottamus	Ymmärrän, että lapseni on tärkeää kyetä keksimään useita ideoita (esim. käyttää lelua eri tavoilla)	Ymmärrän, että lapseni on tärkeää kyetä keksimään itse leikkejä, ilmaisemaan ideoita ja esittämään kysymyksiä	Ymmärrän, että lapseni on tärkeää ilmaista luovuuttaan, taiteellisuuttaan ja leikkisyyttään sekä kokeilla asioita	I understand that it is important that I support my child's creative and artistic expression in any form Ymmärrän, että minun on tärkeää tukea lapseni luovuutta ja taiteellista ilmaisua eri muodoissa
Keskitaso Kyky pyytää ja saada ulkopuolista tukea	Tiedän, mistä löydän resursseja, leluja ja menetelmiä tukeakseni lapseni luovuutta leikkien avulla	Tiedän, mistä löydän resursseja oppiakseni tuntemaan lapseni mielenkiinnon ja innostuksen kohteita	Tiedän, miten opin keskustelemaan lapseni kanssa ja auttamaan häntä ajattelemaan luovasti	Tiedän, miten voin oppia tukemaan lastani tavoitteiden asettamisessa tärkeysjärjestykseen sekä ilmaisemaan paremmin luovuuttaan
Edistynyt taso Varmuus toimia oman lapsen vanhempana	Rohkaisen lastani ilmaisemaan ajatuksia ja tunteita sekä keksimään leikkejä erilaisista materiaaleista	Esitän lapselleni kysymyksiä rohkaistakseni häntä keksimään paljon erilaisia ideoita	Rohkaisen lastani ilmaisemaan luovuutta ja taiteellisuutta, enkä rankaise häntä virheistä. Kerron hänelle virheistä, joita olen itse tehnyt	Tuen lastani aloitteellisuuteen sekä kehittämään ja toteuttamaan luovia projekteja. Rohkaisen häntä löytämään useita ratkaisuja ongelmiin
Asiantuntijataso Varmuus toimia muiden vanhempien kanssa (vanhempien johtajana toimiminen)	Olen varma, että pystyn ohjaamaan muita vanhempia aloitteellisuuteen sekä kehittämään ja toteuttamaan luovia projekteja tai löytämään ratkaisuja ongelmiin			

Ideoiden arvioiminen

Ideoiden ja mahdollisuuksien arvioiminen kriittisesti faktoihin perustuen

	Ikä 2-6	Ikä 6-12	Ikä 12-16	Ikä 16+
Perustaso Itseymmärrys ja itseluottamus	Ymmärrän, että on tärkeää ohjata lastani esittämällä kysymyksiä, jotka auttavat häntä tekemään itse päätöksen (esim. valitsemalla kahdesta vaihtoehdosta)	Ymmärrän, että on tärkeää ohjata lastani esittämällä kysymyksiä, jotka auttavat häntä ymmärtämään yleisellä tasolla	Ymmärrän, että on tärkeää ohjata lastani esittämällä kysymyksiä, jotka auttavat häntä ajattelemaan tekojensa ja ajatustensa vaikutuksia	Ymmärrän, että on tärkeää ohjata lastani esittämällä kysymyksiä, jotka auttavat häntä ymmärtämään tekojensa seurauksia
Keskitaso Kyky pyytää ja saada ulkopuolista tukea	Tiedän, mistä löydän ideoita tukeakseni lastani itsenäisessä toiminnassa ja ymmärtämään, milloin hän tarvitsee apua	Tiedän, mistä löydän ideoita auttaakseni lastani löytämään tasapainon kunnioittavan käyttäytymisen ja oman tahtonsa toteuttamisen välillä	Tiedän, mistä löydän ideoita tukeakseni ja tarvittaessa rajoittaakseni lasta hänen toteuttaessaan omaa tahtoaan, sekä auttaakseni häntä rajojen ymmärtämisessä	Tiedän, miten voin oppia tukemaan lastani ideoiden kriittisessä arvioimisessa tosiasioihin perustuen
Edistynyt taso Varmuus toimia oman lapsen vanhempana	Vastaan ja argumentoin lapseni kysymyksiin, ajatuksiin ja ehdotuksiin yksinkertaisella tavalla	Rohkaisen lastani reflektamaan ja tunnistamaan uusia ideoita keskustelemalla ja käytännön kokemuksen kautta	Tuen lastani ymmärtämään abstrakteja käsitteitä, kriittisessä ajattelussa sekä kyseenalaistamaan vanhoja toimintatapoja ja ajattelumalleja	Tuen lastani itsenäiseen kriittiseen ajatteluun. Rohkaisen häntä ajattelemaan asioita eri näkökulmista ja ymmärtämään, että joissakin tilanteissa ei ole yhtä oikeaa tai väärää vastausta
Asiantuntijataso Varmuus toimia muiden vanhempien kanssa (vanhempien johtajana toimiminen)	Olen varma, että pystyn neuvomaan muita vanhempia tukemaan lastaan ohjaavien kysymysten avulla	Olen varma, että pystyn auttamaan muita vanhempia tukemaan lastaan oppimaan oppimisessa	Olen varma, että pystyn rohkaisemaan muita vanhempia kokeilemaan erilaisia tapoja auttamaan lastaan ymmärtämään asioiden seurauksia sekä käyttämään erilaisia menetelmiä eri tilanteissa	Olen varma, että pystyn jakamaan muille vanhemmille viitekehyksiä ja menetelmiä siitä, kuinka he voivat ylläpitää teini-ikäisen lapsena uteliaisuutta ja kriittistä ajattelua

Ettinen & kestävä ajattelu

Ideoiden, mahdollisuuksien ja tekojen vaikutusten/seurausten arvioiminen

	Ikä 2-6	Ikä 6-12	Ikä 12-16	Ikä 16+
Perustaso Itseymmärrys ja itseluottamus	Ymmärrän, että on tärkeää keskustella lapseni kanssa arvoista, kuten muiden ihmisten kunnioittamisesta	Ymmärrän, että on tärkeää tukea lapseni arvojen kehittymistä (kunnioitus, rehellisyys jne.)	Ymmärrän, että on tärkeää keskustella erilaisten arvojen hyödyistä ja kunnioittaa arvoja lapseni kanssa	Ymmärrän, että on tärkeää tukea lastani kehittämään omia arvojaan
Keskitaso Kyky pyytää ja saada ulkopuolista tukea	Tiedän, mistä löydän tietoa siitä, miten voin keskustella arvoista lapseni kanssa	Tiedän, mistä löydän keinoja tukeakseni lastani refleктоimaan ja analysoimaan omien ajatustensa ja tekojensa arvoa itselleen ja muille	Tiedän, mistä löydän keinoja tukeakseni lastani tunnistamaan omia ja muiden arvoja	Tiedän, mistä löydän tietoa, jonka avulla voin tukea lastani hänen omien arvojen kehittämisessä
Edistynyt taso Varmuus toimia oman lapsen vanhempana	Keskustelen lapseni kanssa siitä, mikä on oikein ja väärin sekä oikeudenmukaista käytöstä	Ohjaan lastani refleктоimaan omaa toimintaansa, jotta hän ymmärtää, mikä on kunnioittavaa ja suvaittavaa käytöstä	Keskustelen lapseni kanssa yhteiskunnallisista arvoista, kuten solidaarisuudesta, sekä edistämän lapseni solidaarista toimintaa	Ohjaan lastani omien arvojen ja moraalin kehittämisessä
Asiantuntijataso Varmuus toimia muiden vanhempien kanssa (vanhempien johtajana toimiminen)	Olen varma, että pystyn auttamaan muita vanhempia refleктоimaan omia arvojaan ja eettistä käyttäytymistään sekä niiden esittämisessä heidän lapselle			

RESURSSIT

Itsetietoisuus & minäpystyvyys

Itsensä ja omien tunteiden tunnistaminen, omien tarpeiden ja toiveiden reflektointi, itseensä uskominen ja kehittäminen

	Ikä 2-6	Ikä 6-12	Ikä 12-16	Ikä 16+
Perustaso Itseymmärrys ja itseluottamus	Ymmärrän, että on tärkeää tuntea itsensä sekä osoittaa lapselleni empatiaa ja arvostusta	Ymmärrän, että on tärkeää vahvistaa lapseni itseluottamusta ja sosiaalista käyttäytymistä	Ymmärrän, että on tärkeää rohkaista ja auttaa lastani vahvistamaan itseluottamustaan	Ymmärrän, että tärkeää auttaa lastani kiinnittämään riittävästi huomiota itsestään huolehtimiseen, itsensä arvostamiseen ja kunnioittamiseen
Keskitaso Kyky pyytää ja saada ulkopuolista tukea	Tiedän, mistä löydän keinoja tukea lastani omien tarpeiden täyttämiseksi (esim. pukeutuminen, koululaukun pakkaaminen jne.)	Tiedän, mistä löydän keinoja tukeakseni lastani itsereflektointitaidon kehittämisessä (esim. huonosta arvostuksesta tai virheistä oppiminen)	Tiedän, mistä löydän keinoja tukea lastani omien saavutusten ja tavoitteiden analysoimisessa sekä itseluottamuksen vahvistamisessa	Tiedän, mistä löydän tietoa siitä, miten voin auttaa lastani hallitsemaan stressiä rakentavasti ja löytämään tukea
Edistynyt taso Varmuus toimia oman lapsen vanhempänä	Toimin roolimallina omaamalla itsetietoisuutta ja minäpystyvyyttä kehittämällä itseni jatkuvasti	Toimin roolimallina olemalla tietoinen itsestäni ja näyttämällä tunteitani lapselleni sekä olemalla kiinnostunut hänen ongelmistaan	Tuen lastani itseluottamuksen vahvistamisessa olemalla kiinnostunut hänen ongelmistaan ja rohkaistamalla häntä reflektoimaan niitä	Kykenen tasapainottelemaan irtapäätämisen ja suojelemisen välillä, tuen lapseni kommunikointitaitojen kehittymistä etsimällä yhdessä hänen kanssaan tapoja ilmaista tunteita sekä osoittamalla molemminpuolista kunnioitusta keskustelun aikana
Asiantuntijataso Varmuus toimia muiden vanhempien kanssa (vanhempien johtajana toimiminen)	Olen varma, että pystyn auttamaan muita vanhempia heidän lapsensa itsenäisyyden ja itsehallinnan kehittämisessä	Olen varma, että pystyn auttamaan muita vanhempia ymmärtämään lapsensa tarpeita ja kykyjä	Olen varma, että pystyn auttamaan muita vanhempia tulemaan itsetietoisemmaksi ja olemaan luotettava keskustelukumppani lapselleen	Olen varma, että pystyn auttamaan muita vanhempia tukemaan lastaan merkityksen löytämisessä tulevaisuudelleen (esim. valitsemaan arvoja, kuten rehellisyys ja suoraselkäisyys, suhteiden ylläpitäminen jne.)

Motivaatio & määrätietoisuus

Huomion kiinnittäminen tavoitteisiin ja periksiantamattomuus, haasteiden kautta kasvaminen ja haasteiden näkeminen mahdollisuutena, lannistumattomuus

	Ikä 2-6	Ikä 6-12	Ikä 12-16	Ikä 16+
Perustaso Itseymmärrys ja itseluottamus	Ymmärrän, että on tärkeää rohkaista lastani keskittymään tehtävän suorittamiseen ja saattaa se loppuun	Ymmärrän, että on tärkeää rohkaista lastani olemaan turhautumatta, jos hän ei saavuta tavoitettaan	Ymmärrän, että lapseni on tärkeää kyetä organisoimaan koti- tai koulutöitään sekä etsiä ratkaisuja takaiskuihin	Ymmärrän, että lapseni on tärkeää osata asettaa itselleen lyhyen, keskipitkän ja pitkän tähtäimen tavoitteita
Keskitaso Kyky pyytää ja saada ulkopuolista tukea	Tiedän, mistä löydän keinoja opettaa lastani suorittamaan tehtävä loppuun asti	Tiedän, mistä löydän tietoa siitä, kuinka voin tukea lastani parhaiten hänen ollessaan turhautunut, jos hän ei saavuta tavoitteitaan	Tiedän, miten voin oppia auttamaan lastani motivaation ylläpitämisessä vastoinkäymisissä (esim. urheilussa, instrumentin soittamisessa jne.)	Tiedän, miten voin oppia auttamaan lastani asettamaan itselleen joustavia tavoitteita ja saavuttamaan ne
Edistynyt taso Varmuus toimia oman lapsen vanhempana	Näytän lapselleni, miten tärkeää tehtävän loppuun saattaminen on	Näytän lapselleni, miten pysyn motivoituneena ja jatkan sinnikkäästi (esim. kerron työelämässä kohtaamistani haasteista ja tehtävistä)	Rohkaisen lastani yrittämään uudelleen vastoinkäymisissä	Ylistän lapseni yrittämistä ja menestystä sekä oman motivaationsa ymmärtämistä
Asiantuntijataso Varmuus toimia muiden vanhempien kanssa (vanhempien johtajana toimiminen)	Olen varma, että pystyn auttamaan muita vanhempia opettamaan lapselleen, kuinka tärkeää on suorittaa tehtävä loppuun asti	Olen varma, että pystyn auttamaan muita vanhempia kehittämään lapsensa motivaatiota kouluun ja oppimiseen yleensä	Olen varma, että pystyn auttamaan muita vanhempia tukemaan lastaan saavuttamaan lähi- ja elämän tavoitteitaan	Olen varma, että pystyn auttamaan muita vanhempia olemaan lapselleen luotettava aikuinen, jonka kanssa voi jakaa menestyksiä ja epäonnistumisia sekä kysyä neuvoa

Yhteistyö & muiden mobilisointi

Ryhmytyminen muiden kanssa, yhteistyössä toimiminen sekä kommunikointi tehokkaalla ja innostavalla tavalla

	Ikä 2-6	Ikä 6-12	Ikä 12-16	Ikä 16+
Perustaso Itseymmärrys ja itseluottamus	Ymmärrän, että lapseni on tärkeää rakentaa ihmissuhteita ja tuntee kuuluvansa yhteisöön	Ymmärrän, että lapseni on tärkeää leikkiä muiden lastensa kanssa kuuntelemalla häntä ja samaistumalla häneen tasavertaisena	Ymmärrän, että lapseni on tärkeää osata kuunnella, esittää kysymyksiä ja ilmaista tunteita, kuten vihaa, jännittyneisyyttä sekä minun että hänen ystäviensä kanssa	Ymmärrän, että lapselleni on tärkeää ylläpitää vakaita ystävyssuhteita ja organisoida toimintoja heidän kanssaan itsenäisesti
Keskitaso Kyky pyytää ja saada ulkopuolista tukea	Tiedän, mistä löydän tietoa siitä, kuinka opetan lapselleni vanhemmille puhumisen merkityksen	Tiedän, mistä löydän tietoa siitä, kuinka voin opettaa lastani ymmärtämään, millaisia erilaisia vaikutuksia eri kommunikointityyleillä on omien tarpeiden ja toiveiden tyydyttämiseen	Tiedän, mistä löydän tietoa siitä, kuinka voin opettaa lastani olemaan tiimipelaaja ja saamaan muut mukaan yhteistyöhön	Tiedän, mistä löydän tietoa siitä, kuinka voin auttaa lastani tulemaan johtajaksi toimintaympäristössään (esim. löytämään keinoja ja menetelmiä yhteistyöhön ja yhteisten tavoitteiden saavuttamiseen)
Edistynyt taso Varmuus toimia oman lapsen vanhempana	Järjestän toimintaa, johon lapseni ja hänen ystävänsä voivat osallistua yhdessä	Kuuntelen lastani ja kiinnitän häneen huomiota. Rohkaisen lastani kysymään hänen ystäviltaan harrastuksista ja kertomaan heille omistaan	Osoitan lapselleni empatiaa keskusteluissamme (esim. kuuntelemalla ja esittämällä kysymyksiä hänen tunteitaan kunnioittaen)	Kommunikoin lapseni ja muiden kanssa rakentavalla tavalla
Asiantuntijataso Varmuus toimia muiden vanhempien kanssa (vanhempien johtajana toimiminen)	Olen varma, että pystyn auttamaan muita vanhempia suunnittelemaan toimintoja ja ottamaan lapsen sosiaalisen kontekstin kaikki näkökulmat huomioon	Olen varma, että pystyn ohjaamaan muita vanhempia siirtymään sivuun ja antamaan heidän lapsensa kommunikoida itsenäisesti muiden lasten kanssa (esim. leikkipuistossa, ristiriitatilanteissa jne.), mutta pysymään saatavilla luotettavana neuvonantajana	Olen varma, että pystyn auttamaan muita vanhempia käsittelemään elämän vaikeuksia ja kommunikoimaan lapsen kanssa sekä rakentamaan omaa sosiaalista verkostoaan.	Olen varma, että pystyn rohkaisemaan muita vanhempia tukemaan heidän lapsensa itsenäistymistä, mutta samalla antaa lapsen tuntea, että hän voi aina pyytää vanhemmalta neuvoa ilman pelkoa

TOIMINTA

Suunnittelu & johtaminen

Asioiden asettaminen tärkeysjärjestykseen ja organisointi sekä lyhyen, keskipitkän ja pitkän tähtäimen tavoitteiden seuraaminen sekä toimintasuunnitelmien laatiminen

	Ikä 2-6	Ikä 6-12	Ikä 12-16	Ikä 16+
Perustaso Itseymmärrys ja itseluottamus	Ymmärrän, että on tärkeää ylläpitää rutiineja lapselle	Ymmärrän, että on tärkeää organisoida lapseni päivittäisiä velvoitteita ja tehtäviä (esim. koulunkäynti, harrastukset jne.)	Ymmärrän, että lapseni on tärkeää oppia organisoimaan itse kouluun ja harrastuksiin liittyviä tehtäviä	Ymmärrän, että lapseni on tärkeää oppia toimimaan elämässä itsenäisesti
Keskitaso Kyky pyytää ja saada ulkopuolista tukea	Tiedän, mistä saan apua, jos en pysty ylläpitämään rutiineja lapselleni	Tiedän, mistä löydän keinoja ja menetelmiä, joiden avulla lapseni voi suunnitella päivittäisiä kouluun liittyviä tehtäviään ja velvoitteitaan	Tiedän, mistä löydän apua tukeakseni lastani kouluun ja vapaa-aikaan (esim. urheilu ja muut harrastukset jne.) liittyvien tehtävien organisoinnissa ja koordinoinnissa yhteen	Tiedän, mistä löydän tietoa siitä, kuinka voin auttaa lastani asettamaan selkeät tavoitteet, aikataulun ja työvaiheet
Edistynyt taso Varmuus toimia oman lapsen vanhempana	Näytän lapselleni, miten tapahtumia organisoidaan ja pyydän häntä osallistumaan suunnitteluun (esim. syntymäpäiväjuhlien suunnittelu)	Näytän lapselleni, miten hän voi organisoida ja tehdä kotitöitä itsenäisesti sekä asettaa tehtävät tärkeysjärjestykseen	Rohkaisen lastani tekemään kuukausittaisen tai neljännesvuosittaisen työsuunnitelman hänen tehtävilleen (esim. urheiluharjoitusten suunnittelu)	Tuen lastani hänen tulevaisuutensa suunnittelemisessa sekä autan häntä etenemään kohti tavoitteitaan systemaattisesti ja organisoidusti
Asiantuntijataso Varmuus toimia muiden vanhempien kanssa (vanhempien johtajana toimiminen)	Olen varma, että pystyn tukemaan muita vanhempia heidän lapsensa elämässä tapahtuvien säännöllisten ja poikkeuksellisten tilanteiden käsittelemisessä	Olen varma, että pystyn tukemaan muita vanhempia siinä, miten he voivat tasapainottaa kouluun, perhe-elämään ja yhteisöön liittyvät tehtävät sekä oman työ- ja yksityiselämän velvollisuudet	Olen varma, että pystyn tukemaan muita vanhempia auttamaan lapsiaan suunnittelemaan aikatauluja ja tekemään pitkántähtäimen päätöksiä. Autan heitä myös työ- ja yksityiselämän välisen tasapainon suunnittelussa heidän hyvinvointia tukevalla tavalla	Olen varma, että pystyn auttamaan muita vanhempia ymmärtämään, miten tärkeää lapsen on oppia tekemään päätöksiä itsenäisesti, mutta samalla osata myös kuunnella tietystä määrin vanhempien neuvoja

Epävarmuuden ja monitulkinnallisuuden sietäminen & riskinhallinta

Päätösten tekeminen epävarmuuden, monitulkinnallisten asioiden ja riskien keskellä

	Ikä 2-6	Ikä 6-12	Ikä 12-16	Ikä 16+
Perustaso Itseymmärrys ja itseluottamus	Ymmärrän, miten tärkeää on rohkaista lastani, että hänen ei tulisi pelätä tehdä virheitä opitellessaan uusia asioita	Ymmärrän, että on tärkeää opastaa lastani havaitsemaan ympärillä olevia riskejä	Ymmärrän, että on tärkeää opastaa lastani tunnistamaan riskejä ja epävarmuustekijöitä sekä arvioimaan niitä kriittisesti	Ymmärrän, että lapseni on tärkeää kyetä tekemään omat päätöksensä sekä oppia tekemistään virheistä
Keskitaso Kyky pyytää ja saada ulkopuolista tukea	Haluan oppia, kuinka keskustelen lapseni kanssa epämiellyttävistä tilanteissa ja autan häntä selviytymään niistä	Haluan oppia, kuinka voin tukea lastani vaikeissa tilanteissa, etenkin kodin ulkopuolella, ja toimia hänen turvaverkostonaan	Pystyn löytämään keinoja auttaa lastani tunnistamaan riskejä ja epävarmuustekijöitä sekä arvioimaan niitä kriittisesti	Pystyn löytämään keinoja tukea lastani selviytymään epävarmuustekijöistä ja tulemaan itsenäiseksi aikuiseksi
Edistynyt taso Varmuus toimia oman lapsen vanhempana	Näytän lapselleni, miten sopeudun muuttuviin tilanteisiin	Pohdin yhdessä lapseni kanssa, miten sopeutua tilanteeseen, jossa rutiinimme täytyy muuttua	Opastan lastani tunnistamaan riskejä ja epävarmuustekijöitä ja arvioimaan niitä kriittisesti	Rohkaisen lastani tekemään pieniä muutoksia rutiineihin uusissa tilanteissa ja oppimaan näistä kokemuksista
Asiantuntijataso Varmuus toimia muiden vanhempien kanssa (vanhempien johtajana toimiminen)	Olen varma, että pystyn tukemaan muita vanhempia elämän vaikeissa tilanteissa. Ymmärrän lapsen elämään liittyviä stressitekijöitä ja traumoja.	Olen varma, että pystyn auttamaan muita vanhempia tukemaan lastaan elämän suurissa muutoksissa ja ongelmissa	Olen varma, että pystyn auttamaan muita vanhempia tarjoamaan turvallisen ja avoimen keskusteluympäristön lapselleen erilaisissa tilanteissa sekä tunnistamaan mahdolliset riskit, arvioimaan niitä kriittisesti sekä löytämään niihin käytännölliset ratkaisut	Olen varma, että pystyn auttamaan muita vanhempia tulemaan luotettavaksi aikuiseksi lapselleen ja ymmärtämään, että he ei eivät voi ratkaista enää lapsensa ongelmia

Kokemuksellinen oppiminen

Tekemällä oppiminen, kokemusten reflektointi

	Ikä 2-6	Ikä 6-12	Ikä 12-16	Ikä 16+
Perustaso Itseymmärrys ja itseluottamus	Ymmärrän, että on tärkeää oppia kokemuksista sekä tarkkailla lapseni ja ympäristön välistä vuorovaikutusta	Tiedän, miten tärkeää tekemällä oppiminen on ja haluan, että lapseni oppii paremmin jokapäiväisen elämän tapahtumista	Ymmärrän, miten tärkeää on oppia kokemuksista ja esittää lapselle kysymyksiä, jotka auttavat häntä kokemusten reflektoinnissa (esim. mitä hän on oppinut huonosta kokemuksesta)	Ymmärrän, miten tärkeää on opastaa lastani refleктоimaan elämän kokemuksia
Keskitaso Kyky pyytää ja saada ulkopuolista tukea	Pystyn löytämään ideoita siihen, kuinka voin puhua lapselleni ja esittää kysymyksiä, jotka auttavat häntä refleктоimaan kokemuksiaan (esim. oliko heistä mukavaa vieraille mummon luona)	Pystyn löytämään ideoita siihen, kuinka voin osallistaa lastani refleктоimaan leikkiin	Pystyn löytämään ideoita siihen, kuinka voin osallistaa lastani refleктоimaan toimintaansa ja parantamaan oppimistaan	Pystyn löytämään ideoita siihen, kuinka voin opastaa lastani ylläpitämään refleктоivia käytäntöjä ja oppimaan elämää varten
Edistynyt taso Varmuus toimia oman lapsen vanhempana	Tarjoan lapselleni mahdollisuuksia kokemukselliseen oppimiseen osallistamalla häntä erilaisiin toimintoihin (esim. puutarhanhoito, ruuanlaitto jne.)	Samaistun lapseeni yhteisen toiminnan aikana ja nostan esille onnistuneita oppimiskokemuksia (esim. ylistän häntä tehtävän suorittamisesta). Näytän myös esimerkkejä refleктоivista käytännöistä ja kerron, että itsekin opin jatkuvasti omista kokemuksistani	Rohkaisen lastani refleктоimaan kokemuksia itsenäisesti ja oppimaan niistä	Osoitan lapselleni, että olen aina valmis keskustelemaan hänen kanssaan kokemuksista oppimisen parantamiseksi, mutta lapsen on ensin refleктоitava itse kokemuksiaan ja tunnistettava yksilölliset oppimiskohdat
Asiantuntijataso Varmuus toimia muiden vanhempien kanssa (vanhempien johtajana toimiminen)	Olen varma, että pystyn auttamaan muita vanhempia refleктоimaan toimintaansa roolimallina ja opastamaan heidän lastaan refleктоimaan omaa toimintaansa (esim. menestyksistä ja virheistä oppiminen)			

5. ParENTrepreneurs viitekeh്യksen käyttäminen

ParENTrepreneurs viitekehys on tarkoitettu ennen kaikkea vanhempien johtajille ja organisaatioille, jotka tukevat vanhemmuudessa kehittymistä. Viitekehys on melko kattava dokumentti, minkä vuoksi on epätodennäköistä, että yksittäiset vanhemmat hyötyvät siitä yhtä paljon kuin vanhempien johtajat ja vanhempainjärjestöt – ainakaan lukemalla sitä pinnallisesti. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö ParENTrepreneurs projekti olisi suunnattu myös vanhemmille.

Alla kuvataan työkaluja, jotka kehitetään vanhemmille ParENTrepreneurs projektin aikana. ParENTrepreneurs itsearviointityökalu, koulutusohjelma, sosiaalinen oppimisalusta, käsikirja ja vertaissuunnitelma sekä validointiopas ovat vanhempien ja vanhempainjärjestöjen käyttöön rakennettavia työkaluja vanhempien yrittäjämäisten taitojen kehittämiseen.

ParENTrepreneurs itsearviointityökalu on saatavilla vapaasti projektin verkkosivuilla www.parentrepreneurs.eu. Se on lähtökohta vanhempien yrittäjämäisten taitojen kehittämiseksi. Testin avulla vanhemmat voivat ymmärtää omien yrittäjämäisten taitojen lähtötasoaan. ParENTrepreneurs koulutusohjelman avulla vanhemmat voivat kehittää yrittäjämäisiä taitojaan. Koulutusohjelman suorittuaan ja käytettyään myös muita projektissa kehitettyjä työkaluja vanhemmat voivat tehdä itsearviointitestin uudelleen sekä nähdä oman osaamisensa kehittymistä kuvaavan visuaalisen kaavion.

ParENTrepreneurs koulutusohjelma on multimedia sisältävä modulaarinen koulutusohjelma, joka koostuu vanhempien yrittäjämäisiä taitoja kehittävästä teoriaopinnoista, ryhmätöistä, käytännön kokemusten reflektoinnista ja valmennuksesta. Se on mahdollista räätälöidä yksilökohtaisesti vanhempien omien tarpeiden ja toiveiden pohjalta. Koulutusohjelma on saatavilla ParENTrepreneurs projektin verkkosivuilla englanniksi.

ParENTrepreneurs sosiaalinen oppimisalusta on avoin verkkopohjainen alusta, joka on tarkoitettu ParENTrepreneurs yhteisöön kuuluville vanhemmille, vanhempien johtajille, kouluttajille, päätöksentekijöille ja muille. Alusta kokoaa yhteen kaikki projektiin osallistuvat henkilöt sekä mahdollistaa yhteistyön projektin aikana ja sen jälkeen. Alusta toimii koulutusohjelman verkko-oppimisympäristönä, vanhempien ja kouluttajien verkostoitumisen foorumina sekä vanhempien yrittäjämäisten taitojen kehittämiseen liittyvien hyvien käytäntöjen jakamispaikkana.

ParENTrepreneurs käsikirja ja vertaissuunnitelma sisältää tietoa vanhemmille, jotka ovat kiinnostuneita toimimaan kouluttajina ja jakamaan kokemuksiaan muille vanhemmille ParENTrepreneurs koulutusohjelman suorittamisen jälkeen. Käsikirja ohjaa kouluttajien kouluttamista ja vertaisoppimisprosessia (erityisesti vanhempien välillä) vanhempien taitojen kehittämisessä.

ParENTrepreneurs validointiopas on menetelmä, jonka avulla arvioidaan ja tehdään näkyväksi koulutusohjelmaan osallistuneiden oppimista ja käytännön kokemusta. Arviointityökalu mittaa ja validoi koulutukseen osallistuneiden vanhempien oppimisprosessia.

6. Läheteet

Australian Research Alliance (2012). *Parental Engagement in Learning and Schooling: Lessons from Research*. A report by the Australian Research Alliance for Children and Youth (ARACY) for the Family-School and Community Partnerships Bureau: Canberra.

Bacigalupo, M., Kampylis, P., Punie, Y., Van den Brande, G. (2016). *EntreComp: The Entrepreneurship Competence Framework*. Luxembourg: Publication Office of the European Union; EUR 27939 EN; doi:10.2791/593884

Cedefop (2014). *Terminology of European education and training policy: a selection of 130 terms: 2nd edition*. Luxembourg: Publications Office. <https://www.cedefop.europa.eu/en/events-and-projects/projects/validation-non-formal-and-informal-learning/european-inventory/european-inventory-glossary#V>

European Council (2012). *Validation of Non-Formal and Informal Learning*: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2012:398:0001:0005:EN:PDF>

European Council (2018). *Key Competences for Lifelong Learning*: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&from=EN)

European Commission/EACEA/Eurydice (2016). *Entrepreneurship Education at School in Europe*. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Harris, A. and Goodall, J. (2007). *Engaging Parents in Raising Achievement: Do Parents Know They Matter?* University of Warwick: Research Report DCSF-RW004.

Piaget, J. (1972). *The psychology of the child*. New York: Basic Books.

Piaget, J. (1990). *The child's conception of the world*. New York: Littlefield Adams.

Kohlberg, L. (1984). *The Psychology of Moral Development: The Nature and Validity of Moral Stages (Essays on Moral Development, Volume 2)*. Harper & Row

Salamon, E. (2017). *Szülő-megőrző*, Budapest, Könyv és Kávé.

Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

7. Sanasto

Aktiivinen kansalaisuus	Aktiivinen kansalaisuus (active citizenship) on kansalaisten osallistumista poliittiseen ja sosiaaliseen kansalaisyhteisöön tai vaikuttamista ja vastuunottamista poliittisessa päätöksenteossa
Arvon luominen	Arvon luominen (value creation) on tulos inhimillisestä toiminnasta, jossa tarkoituksellisesti pyritään muuttamaan ideat toiminnaksi, mikä synnyttää hyötyä jollekin toiselle ihmiselle. Hyöty voi olla sosiaalista, kulttuurista tai taloudellista. (EntreComp, 2016.)
Asenteet	Asenteet (attitudes) ovat toiminnan motivaattoreita. Ne sisältävät arvot, pyrkimykset ja päämäärät (EntreComp, 2016).
Elinikäinen oppiminen	Elinikäinen oppiminen (lifelong learning) sisältää kaikenlaisen elämänaikaisen oppimisen, jonka tavoitteena on parantaa tietoja, taitoja/kompetensseja ja/tai pätevyyttä henkilökohtaisista, sosiaalisista tai ammatillisista syistä (Cedefop, 2014).
EntreComp	EntreComp on Euroopan unionin yrittäjyysosaamista kuvaava viitekehys, joka julkaistiin 2016. EntreComp viitekehys koostuu kolmesta osaamisalueesta (ideat ja mahdollisuudet, resurssit ja toiminta), joista jokainen sisältää viisi kompetenssia ja 8 osaamistasoa.
Formaali oppiminen	Formaali oppiminen (formal learning) tapahtuu organisoidussa ja muodollisessa oppimisympäristössä (kuten koulutus- ja valmennusinstituutiossa tai työpaikalla) ja se on eksplisiittisesti määritelty oppimiseksi (tavoitteet, aika ja resurssit). Formaali oppiminen on tarkoituksellista oppijan näkökulmasta ja siitä saa tyyppillisesti todistuksen. (Cedefop, 2014.)
Informaali oppiminen	Informaalia oppimista (informal learning) tapahtuu päivittäisessä toiminnassa töissä, perhe-elämässä tai vapaa-ajan harrastuksissa. Se ei sisällä organisoitua ja järjestelmällistä tavoitteiden asettamista, aikataulua tai oppimisen tukea. Useimmissa tapauksissa informaali oppiminen on tarkoitukseton oppijan näkökulmasta. Informaalien oppimisen tuloksia voidaan validoida ja niistä voidaan myöntää todistuksia. Informaalilla oppimisella viitataan toisinaan kokemukselliseen tai sattumanvaraiseen oppimiseen. (Cedefop, 2014.)

Kasvuasenne	<p>Psykologi Carol Dweck of Stanford yliopistosta on kehittänyt käsitteen kasvuasenne. Dweckin mukaan on olemassa erilaisia asenteita oppimiseen, opettamiseen ja älykkyyden ymmärtämiseen. Hän uskoo, että älykkyys ei ole ennalta määrätty, vaan sitä voidaan kehittää. Hän erottelee toisistaan kaksi erilaista lähestymistapaa asenteisiin: muuttumattomuuden asenne (fixed mindset) mukaan yksilön perusominaisuudet – kuten älykkyys ja lahjakkuus – ovat pysyviä ja muuttumattomia piirteitä, joita ei voida parantaa tai heikentää. Tämän lähestymistavan valossa kyvykkyys perustuu lahjakkuuteen sen sijaan, että sitä voitaisiin kehittää hitaasti tai uusia taitoja oppimalla. Muuttumattomuuden asenteen kannattajat kiinnittävät huomion olemassa olevien taitojen ja älykkyyden esittelyyn niiden kehittämisen sijaan.</p> <p>Kasvuasenteen (growth mindset) mukaan yksilön kykyjä voidaan kehittää omistautuneen ja kovan työn sekä erilaisten menetelmien avulla. Tämän lähestymistavan valossa kyvyt ja menestyminen perustuu oppimiseen ja oppiminen vaatii aikaa ja yrittämistä. Aivot nähdään ikään kuin lihaksena, joka vahvistuu harjoittelun kautta. Vaikeuksien kohdatessa kasvuasenteen omaava yksilö yrittää yhä kovemmin, käyttää erilaisia lähestymistapoja tai pyytää apua ja tukea. He eivät luovuta haasteiden keskellä. Kasvuasenteen omaavat ihmiset pitävät oppimisesta ja ymmärtävät, että periksiantamattomuudella voidaan saavuttaa tuloksia.</p>
Kompetenssi	EntreComp viitekehyksessä kompetenssi (competence) ymmärretään tietojen, taitojen ja asenteiden yhdistelmänä (EntreComp, 2016).
Nonformaali oppiminen	Nonformaali oppiminen (nonformal learning) ilmenee suunnitelmallisessa toiminnassa ja sisältää tärkeän oppimiselementin, mutta sitä ei ole määritelty eksplisiittisesti oppimiseksi (se ei sisällä oppimistavoitteita, aikataulua tai oppimisen tukea). Oppijan näkökulmasta tarkasteltuna nonformaali oppiminen on tarkoituksetonta. Tyypillisesti siitä ei saa todistusta. (Cedefop, 2014.)
Oppimistulosten validointi	<p>Oppimistulosten validointi (validation of learning outcomes) tarkoittaa sitä, että pätevä taho vahvistaa oppimistulokset (tiedot, taidot ja/tai kompetenssit), jotka oppija on saavuttanut formaalin, nonformaalin tai informaalin oppimisen kautta. Validoinnissa oppimistuloksia tarkastellaan suhteessa ennalta määriteltyihin kriteereihin ja validointistandardien mukaisiin vaatimuksiin. Validointi johtaa tyypillisesti todistuksen myöntämiseen.</p> <p>Validoinnissa toimivaltainen toimija vahvistaa, että yksilö on saavuttanut oppimistulokset relevanttiin standardiin pohjautuen. Validointi sisältää neljä vaihetta: i) yksilön kokemusten tunnistaminen dialogin kautta, ii) yksilön kokemusten näkyväksi tekeminen dokumentoinnin kautta, iii) kokemusten muodollinen arviointi ja iv) todistuksen myöntäminen arvioinnin perusteella, mikä voi johtaa osittaiseen tai kokonaiseen tutkintoon. (European Council, 2012.)</p>

Taidot	Taidot (skills) ilmenevät kykyinä soveltaa opittua tietoa ja tieto-tietoa tehtävän suorittamiseen ja ongelmien ratkaisemiseen. Euroopan unionin tutkintojen viitekehyksessä (European Qualifications Framework) taidot voivat olla kognitiivisia (loogiseen, intuitiivisen ja luovan ajattelun käyttäminen) ja käytännöllisiä (käsillä tekeminen sekä menetelmien, työkalujen, välineiden ja materiaalien käyttäminen) (European Parliament and the Council, 2014; EntreComp, 2016).
Tarkoituksellinen harjoittelu	Tarkoituksellinen harjoittelu (deliberate practice) on psykologi Anders Ericssonin luoma käsite, jossa oppijaa haastetaan toistuvasti ylittämään oma tasonsa. Suoritusta parannetaan toistamalla ohjattua toimintaa säännöllisesti tietyn ajanjakson aikana ja saadun palautteen perusteella.
Tieto	Tieto (knowledge) perustuu faktuaalisiin tosiasioihin, periaatteisiin, teorioihin ja käytäntöihin tietyssä työssä tai tieteenalalla. Euroopan unionin tutkintojen viitekehyksen (European Qualifications Framework) mukaan tieto on teoreettista ja/tai tosiasiallista (European Parliament and the Council, 2008; EntreComp, 2016).
Työmarkkinakelpoisuus	Työmarkkinakelpoisuus (employability) koostuu tekijöistä, jotka mahdollistavat yksilön työllistymisen, työllistettynä pysymisen ja uralla kehittymisen. Työmarkkinakelpoisuus riippuu: i) henkilökohtaisista tekijöistä (sisältäen tietojen ja taitojen sopivuuden), ii) miten nämä henkilökohtaiset tekijät vastaavat työmarkkinoiden tarpeeseen, iii) ympäristöllisestä ja sosiaalisesta kontekstista (mahdollisuudet päivittää ja validoida tietoja ja taitoja), sekä iv) taloudellisesta kontekstista (Cedefop, 2014).
Yrittäjyys	EntreComp määrittelee yrittäjyyden (entrepreneurship) kyvyksi tarttua mahdollisuuksiin ja tuoda niillä lisäarvoa toisille. Arvo voi olla taloudellista, kulttuurista tai sosiaalista (EntreComp, 2016).
Yrittäjämäinen koulutus	Yrittäjämäinen koulutus (entrepreneurial education) on oppijoiden taitojen ja asenteiden kehittämistä siten, että kykenevät muuttamaan luovat ideat yrittäjämäiseksi toiminnaksi. Yrittäjämäisyys on kaikkien oppijoiden yksi avainkompetenssi, joka tukee henkilökohtaista kehittymistä, aktiivista kansalaisuutta, sosiaalista osallisuutta ja työllistymistä. Se on tärkeää elinikäisessä oppimisessa, kaikilla oppimisalueilla sekä kaikenlaisessa koulutuksessa ja valmennuksessa (formaali, nonformaali ja informaali), joka tukee yrittäjämäisen ajattelutavan tai toiminnan kehittymistä, kaupallisen tai ei-kaupallisen tavoitteen saavuttamiseksi. (Eurydice, 2016.)